

Hitlerjeva stranka zadovoljna z volilnim izidom

Njen kandidat prejel dva milijona več glasov kot pri prejšnjih volitvah. Razočaranje v komunističnem taboru. — Atentat na predsednika Nemške banke

Berlin, 11. apr. — V zvezi s porazom, ki so ga fašisti doživeli pri večerajšnjih predsedniških volitvah, vlada v Hitlerjevih krogih veselje, ker je njihov kandidat prejel dva milijona več glasov kot 13. marca.

Dr. Joseph Paul Goebbels, Hitlerjev pobočnik in voditelj fašistične predsedniške kampanje, je sinoči podal izjavo, v kateri poudarja, da je za fašističnega kandidata bilo oddanih 13,000,000 glasov, kar kaže, da Hitler ni samo kandidat fašistične stranke, temveč vseh nemških patriotov.

"Volilni izid je triumf za narodno socialistično stranko," pravi Goebbels. "Dasi je bila naša kampanja ovirana s strani vlade, je Hitler varen pridobil 2,075,640 glasov od prejšnjih volitev. To je dokaz, da naše gibanje stalno narašča. Samo v Berlinu so našli glasovi narasli za dvesto tisoč."

Medtem, ko prevladuje veselje med fašisti, so komunisti razočarani. Njihov kandidat Ernst Thaelmann je prejel samo 3,706,000 glasov, skoro dva milijona manj kot pri prvih predsedniških volitvah. To pokaže, da se je mnogo volilcev izneverilo komunističnemu kandidatu in glasovalo za Hitlerja.

Isti dan pokaže, da imajo fašisti močno zaslombo v šestih od 35 volilnih distriktov. Ti distrikti so Pomeranija, Slesvig-Holstein, Hanover, Meresburg, Thuringia in Chemnitz. V Pomeraniji je Hitler prejel 511,000 glasov, Hindenburg pa 396,000.

Sedaj, ko je predsedniška bitka končana, je politično zanimanje prešlo na Prusijo in druge nemške države, kjer se bodo 24. aprila vršile državnozborske volitve. Na ta dan se bodo vršile volitve v Prusiji, Bavarski, Wuertembergu, Hamburgu in Anhaltu. Hitler, čigar ambicija je vzpostaviti na mesto "druge države", republike, ki je nasledila monarhijo, "tretjo državo", se pripravlja na to volilno bitko v pričakovanju, da bo postal diktator te "tretje države".

Naslovil je apel na svoje pristaje, v katerem jih poziva, naj se z vso silo vržejo v volilno kampanjo, "da se čim prej izvede osvoboditev Nemčije."

Zadnjo soboto je bil uprizorjen atentat na življenje dr. Hansa Luthra, predsednika državne banke in bivšega kancelarja. Atentat je bil izvršen na železniški postaji v Potdamu, kjer je Luther čakal na vlak, da ga odpelje v Basel.

Oddan je bil en strel in krogla je opraskala Lutherjevo roko. Mož, ki je streljal, je na policiji izpovedal, da je njegovo ime Werner Kertcher. Njegov tovariš je bil dr. Max Rosen iz Hamburga.

Kertcher je priznal, da je bil njegov namen ubiti Luthra, ker se ne strinja z deflacijsko politiko državne banke. Oba sta izjavila, da sta bila člana fašistične stranke, iz katere sta nedavno izstopila. Policija meni, da ima atentat politično ozadje.

Davčni kolektor se pritožuje nad milijonarji
Boston, Mass. — Pred davčnim odelkom državne zbornice je davčni komisar H. F. Long izpovedal, da država izgubi milijone letno, ker se veliko multimilijonarjev poslužuje vseh trikov, da se izogne davkom, predvsem pa davka na luksuz. Dragulje in druge dragocene stvari skrivajo ali vtiho spajajo iz države. Neka milijonarka, ki ima bogato zalogo dragih slik, odpre vrata svoje u-

DIJAŠKA GRUPE IZNANA IZ KENTUCKYJA

Drhal je pretepla dijake, ki so prišli proučevati razmere med rudarji

Big Stone Gap, Va., 11. apr. — Sinoči je sem prispela grupa petih študentov in instruktorjev iz delavskega kolegija v Meni, Ark., kateri so bili izgnani iz okraja Harlan, Ky.

Dijaki so nameravali preiskati razmere med rudarji na kentuckiskem premogovnem polju. Ko so dospeli v Pineville, so našli na skupino "čuječev", ki so jim ukazali, naj se takoj vrnejo. Sprejeli so jih do meje okraja Harlan, kjer je dijak čakal druga grupa "čuječev". Drhal je odvedla dijake v bližnji gozd ter jih pretepla, štirim časopisnim poročevalcem, ki so spremljali dijake, pa je ukazala, naj počakajo.

Ko je drhal končala s pretepanjem, je dijake odpeljala na mejo Virginije. Tam je direktor učilišča pojasnil drhalso nasilje. Hrbti dijakov so imeli črne proge od udarcev. Koch je rekel, da jih je drhal privežala z verigami k drevesom in potem pretepla s palicami. Vsi dijaki so imeli opraskana zapestja od verig.

Pineville, Ky., 11. apr. — James Price, zastopnik rudarskega obrambnega komiteja, je večer izpovedal, da je bil ugrabljen po drhal v službi premogovnih kompanij. Drhal mu je zagrozila s smrtjo, če bo še nadalje sodeloval pri obrambi rudarjev.

Price je prišel v Kentucky pred par meseci, kjer je pomagal braniti rudarje, ki so obtoženi umora v zvezi s bitko v Evarstu med rudarji in kompanijskimi pobojniki. Izpovedal je, da ga je drhal posadila v avtomobil ter odpeljala v bližnji gozd, kjer ga je pretepla in mu zagrozila s smrtjo, če se vrne v Pineville. Izjavil je, da bo nadaljeval z obrambo rudarjev in da se ne umakne iz Kentuckyja.

Prerokanje o polomu podonavske konference

Nemško časopisje piše, da je Francija odgovorna za polom, Francija pa obtožuje Nemce in Italijane

Pariz, 11. apr. — Francosko časopisje napada Nemčijo in Italijo in ju dolži, da sta odgovorni za izjalovljenje konference štirih velesil, ki je bila sklicana, da razpravi o gospodarskih potežkah podonavskih in balkanskih držav. Konferenca je bila zaključena zadnji petek v Londonu.

"Francija in Velika Britanija," piše Le Temps, "delata spoznavno in v pravem duhu, da rešita Evropo pred propadom, Berlin in Rim pa se igračkata s katastrofo, kar povečuje nepoko in konfuzijo."

Berlin, 11. apr. — Nemško časopisje dolži Francijo odgovornosti za flasko v Londonu. Pravi, da je bil namen francoskega rekonstruktivnega načrta podvreči podonavske države dominaciji Francije.

Deutsche Allgemeine Zeitung, glasilo nemških industrijcev, piše, da se je prva mednarodna konferenca od okupacija Porurja izjalovila, ker zastopniki Nemčije niso hoteli pristati na zahteve Francije.

Jeklarska družba ne veruje v "dolo"

Coatsville, Pa. — Dasi je Lukens Steel kompanija dala počitnice ali pa za stalno odslovila večino svojih delavcev, rima niti najmanjšega namena prispevati iz svoje blagajne v svrhu pomoči brezposelnim. V "dolo" sploh ne veruje. Družba je največji delodajalec v tem mestu.

Italija se pripravlja na izstop iz Lige narodov

Mussolini pravi, da je Liga mrtva institucija. Napadi v fašističnem časopisju

Rim, 11. apr. — Polom konference štirih velesil v Londonu je razočaral fašistično Italijo. Nezadovoljna je tudi s situacijo evropskih držav ter s američansko Ligo narodov. Namignila je, da bo izstopila iz Lige, ako se položaj v kratkem ne izboljša.

Vrhovni fašistični svet je objavil komunike, v katerem pravi, da bo na prihodnjem zasedanju razpravljalo o problemu, da li naj Italija še nadalje ostane članica Lige narodov.

Kakor hitro je bil komunike objavljen, je pričelo fašistično časopisje napadati Ligo narodov.

Forges Davanzati, urednik lista La Tribuna, piše, da bi bilo za Italijo bolje, ako izstopi iz Lige, kot da bi še nadalje sodelovala pri aburndnih in bedastih razgovorih. Nadaljevanje mednarodne politike v okviru Lige narodov tira narode v revoluto, pravi Davanzati.

Sedaj je prišlo na dan, da je premijer Mussolini na tajni seji fašističnega sveta že pred dvema tednoma izjavil, da je Liga narodov mrtva institucija, v kateri Italija le zapravlja čas. Rekel je tudi, da je razorožitvena konferenca flaska in bi bilo najbolje, ako se takoj razpusti.

Ameriški prispevki Vatikanu

Lansko leto so znašali več kot milijon dolarjev

Rim, 11. apr. — Kljub ekonomski krizi, je Propaganda Fide, vatikanska misijonarska organizacija, prejela lansko leto \$2,631,600, ali 22% manj kot l. 1930.

Krog polovico te vsote so prispevali Američani. Monsignor Quinn, direktor te organizacije v Združenih državah, je izročil ček za \$1,100,000 kardinalu Willem van Rossumu, prefektu Propagande Fide. Ob tej priliki je papež pohvalil ameriške katolike, ki so najbolj radodarni s prispevki za širjenje katoliške propagande.

Pacifistke navalijo na konvencije starih strank

Washington. — Ko se v juniju snidejo v Chicagu republikanci in demokrati, bodo na njih konvencijo prišle v velikem številu tudi naše ameriške pacifistke. Prišle bodo v avtomobilskih karavanah iz vseh 48 držav. Zahtevale bodo, da se obe stranki krečeta v platformi za razorožitev in proti "vojnemu sistemu in njegovim finančnim bremenom."

V pozivu, ki so ga podpisale razne prominentne pacifistke, pravi, da je že skrajni čas, da se vprašanje razorožitve in miru zanese v politiko.

RAZOROŽITVENA KONFERENCA PO NOVNO NA DELU

Ameriška delegacija je bolj naklonjena Nemčiji kot Franciji. Konfliktni načrti zavlačujejo razprave

Zeneva, 11. apr. — Svetovna razorožitvena konferenca se je vrnila s počitnic in bo danes nadaljevala s diskusijami o raznih načrtih in načelih, ki naj bi dovedli do omejitve in redukcije oboroževanja.

Pričakuje se, da boata načelnik ameriške delegacije Hugh R. Wilson in francoski premijer Tardieu ponovno naglasila stališče avojih vlad.

Mnenje prevladuje, da bo Francija revidirala svoje načrte glede mednarodne policijske sile, ker se je podonavska konferenca izjalovila, nedvomno bo pa še nadalje vztrajala pri svojem argumentu, ki ga je predložila pri otvoritvi konference, glede zaščite. Mednarodna policijska sila, s katero naj bi razpolagala Liga narodov, naj bi ščitila Francijo pred zunanjimi napadi.

Nemčija in njene bivše zaveznice, ki so bile razorožene po svetovni vojni, bodo spet zahtevale razorožitev ostalih držav na stopnjo Nemčije.

Izvedelo se je, da je ameriška delegacija bolj naklonjena nemškemu kot francoskemu načrtu. Tekom prvega zasedanja, ki je trajalo od 2. februarja do 19. marca, je 54 držav, ki so poslane svoje zastopnike na konferenco, predložilo razne načrte, ki naj bi tvorili podlago za razorožitev. O teh načrtih se bo diskusija nadaljevala na tekočem zasedanju.

Napoveduje vojno med Rusijo in Japonijo

Los Angeles, Cal. — List "Los Angeles Times" je pred kratkim objavil poročilo Harry Carr, svojega poročevalca v Sangaju, v katerem slednji napoveduje vojno med Sovjetsko unijo in Japonijo, ki morda že izbruhne v prihodnjem mesecu.

"Sprvega je izgledalo, da so japonske militaristične aktivnosti naperjene samo proti Kitajski," piše Carr, "toda situacija se je v zadnjem času spremenila. Japonci bi radi dobili kontrolo nad mandžurskimi železnicami, kar bi ji olajšalo transportacijo čet, ako se bo sovjetska nevarnost večala. Namignila je že, da bo odrezala Transibirsko železnico od baze v Teitaiharu, Mandžurija, da otežkoči gibanje sovjetskih čet ob mandžursko-ruski meji."

Kralj razpusti mentni svet v Belgradu

Belgrad, 11. apr. — Kralj Aleksander je večeraj potom posebnih naredb razpustil mestni svet, na njegovo mesto pa je postavil župana in dva pomožna uradnika. Vzrok spremembe ni bil pojasnjen. Belgradska univerza, katero je vlada zaprla radi izbegov 1. aprila, ne bo obnovila pouka do 20. aprila.

Senatna preiskava terorizma med rudarji

Costigan je prejel veliko število apelo, naj senat čimprej uvede preiskavo

Washington, D. C. — (FP) — Senadni komitej za industrije je naznanil, da bo v kratkem podvel korake glede preiskave terorizma, ki je naperjen proti uniškemu gibanju in civilnim avobodničnim rudarjem na premogovnem polju v vzhodnem delu države Kentucky. Kakor hitro se bo senator La Follette vrnil v Washington iz svoje države, kjer sodeluje v volilni kampanji, bo imenoval posebni pododsek, ki bo uvedel zaslišanje o Costiganovi resoluciji. Ta resolucija določa apropiacije za temeljito preiskavo razmer med kentuckijskimi rudarji ter kršenja ustavnih garancij v okraju Harlan.

Preiskava bo skušala ugotoviti, da li prevladuje peonadni sistem na premogovnem polju in če so bili rudarji aretirani, obtoženi in spoznani krivim potom kršenja ustave ali drugih zakonov; da li se je uvažalo orožje in municija iz drugih držav in, kdo jo je uvažal in plačal. Dalje bo skušala preiskava dognati varke, ki so odgovorni za obstoječe razmere med rudarji.

Preiskavo igrirajo številne vplivne grupe, ki vključujejo odvetnike in pridigarje. Med slednjimi sta tudi metodistični škof McConnell in rev. Harry Emerson Fosdick, pastor Rockefellerjeve cerkve v New Yorku.

Ironija v zvezi z zahtevami glede preiskave je v tem, ker se je tudi dobro plačani pastor Rockefellerjeve cerkve zavzel za zatiranje rudarjev, ako se pomisli, da je Rockefellerjeva kompanija vodila vojno proti rudarjem v Colorado, ki je rezultirala v znamenem masakru v Ludlowu. Costigan je bil zagovornik John Lawsona, predsednika premogovnega distrikta v Colorado, katerega je Rockefellerjeva družba skušala spraviti v zapor kot voditelja stavkarjev. O Fosdicku je znano, da je nujnjen rudarjem, ki so šrtve terorizma kompanijskih pobočnikov na premogovnem polju v Kentuckyju.

Odkar so avtoritete okraja Bell iznale dve študentski grupi, ki sta prišli v Kentucky z namenom, da proučita razmere med rudarji, je senator Costigan prejel veliko število pism in telegramov, naj pospeši preiskavo.

Kentuckijske oblasti v novem ognju

Odvetniška zbornica zahteva senatno preiskavo. ACLU namerava vzeti injunkcijo proti nasilnim akcijam

New York. — (FP) — Odvetniška zbornica za države New York, New Jersey in Connecticut se je soglasno izrekla za senatno preiskavo razmer v Kentuckyju po govoru svojega predsednika Henry Ward Beera, ki je bil aretiran odvetnika Tauba in ne-postavne čine kentuckijskih oblasti.

Taub je bil aretiran in vržen v ječo v Evarstu, Ky., kamor je bil prišel, da brani organizatorje levčarske rudarske unije. Za to nelegalno postopanje se ni zmenil ne kentuckijski guverner niti odvetniška zbornica Kentuckyja, kar je po zatrdilu Beera "vredno obojanja vseh mислеlih državljanov in odgovorno za neznostne razmere."

Pozival je vse odvetnike, naj protestirajo proti nasilstvu kentuckijskih oblasti.

Roger Baldwin od American Civil Liberties unije pa je naznanil, da bo njegova organizacija vzela zvezno injunkcijo proti nasilju oblasti in v svrhu protekcije odvetnikov Mednarodne delavske obrambe, s katero bo sodelovala tudi unija pri obrambi rudarjev in organizatorjev.

POLITIKI SE REDE NA RAČUN LAČNIH OTROK

Prispevki učiteljstva za nasiljevanje otrok gredo v šepo korumpiranega tamanitskega dvora

New York. — (FP) — Lojalnost tamanitskim grafiarjem se zahteva od slehernega učitelja in učiteljice v New Yorku. Ta lojalnost mora imeti prednost pred interesi revnih šolskih otrok, za katerih oskrbovanje mora prispevati učiteljstvo in šolski uslužbenec 5% od plače. Kako šolski odbor "oskrbuje" revne otroke iz tega fonda, je razvidno iz informacij, ki so prišle v roke Federaliziranemu tiaku.

V sklad, katerega upravlja tamanitski šolski odbor, prispeva učiteljstvo in uslužbenec eno leto. Prišli so s enim odstotkom od svoje plače, nato se je zahtevalo dva, potem tri odstotke in sedaj pa pet. Ako bi bil sklad pošteno upravljan, bi ne bilo med učiteljstvom nobene nezadovoljnosti. Ker pa služi tamanitskemu grafu, je med prispevatelji velika nezadovoljnost, ampak so tiho, ker se boje represalij.

Denar se potroši, kolikor ga ne gre v šepo tamanitov, za hranilo, obleko in obutev najlažbe vrste. Na primer revni šolski otroci na Coney Islandu, kjer prebivajo v velikem številu revni italijanski delavci, prejemaajo čevlje, v katerih je več papirja kot unja. Otroci jih rasbihejo v dveh tednih in radi slabega materiala jih ni moglo popravit. Stanejo \$2.10 par — toliko plača tamanitski šolski odbor iz učiteljskega pomožnega fonda. "Racket" pri tej kupelji mora biti velik.

Slično s jestvinami. Šolskim kuhinjam, od katerih so odvisni številni otroci za prehrano, pošiljajo slabe ali popolnoma apidene jestvine; na primer maslo, ki ni unično.

Zakaj proti temu učiteljstvo ne protestira, bo kdo vprašal. Neka učiteljica je to tudi storila radi starega in sklanega mleka, ki so ga pošiljali otrokom njene šole. Rezultat je bila ta-le opomba na njeni karti: "Nelojalna — nepriloprijateljska za promocijo." "Nelojalna" je seveda tamanitskemu tigru, o katerem so liberalci pred nekaj leti pravili, da se je "reformiral".

Učitelji so do skrajnosti nezadovoljni in oslovljeni s temi razmerami. Pravi, da so brezmočni proti koruptnemu sistemu. Da so patetični, je gotovo. Ako bi se poslužili alične taktike kot revne in preproste Italijanke na Coney Islandu, ki so s stavko prisilile znižanje stanarine, tedaj bi ne bilo toliko vrokov in pritožb proti tamanitski korupciji.

Zbornica sprejela predlogo proti injunkcijam

Trenton, N. J. — Kot izgleda bo New Jersey poleg Wisconsin prva država, v kateri ne bodo sodniki mogli več sipati injunkcij proti delavcem. Zadevna predloga je bila sprejeta v nižji zbornici. Sedaj je bila poslana v senat, ker so baje dobri izgledi za uspeh.

Slično akcijo je zavzela tudi proti "yellow dog" pogodbam, katere bodo v New Jerseyju prepovedane, ako tudi senat sprejme predlogo in jo guverner podpiše.

Sen. Wagner potrebuje 7 glasov za predlogo za zvezno pomoč

Washington, D. C. Senatorju Wagnerju iz New Yorka manjka še sedem glasov za sprejetje predloge za zvezno pomoč brezposelnim. Predloga določa 375 milijonov, katere bi vlada posodila državam in občinam za oskrbovanje brezposelnih. Predlogo bo poklical iz odeska takoj, ko dobi zagotovilo od večine senatorjev, da jo bodo podpirali.

Newyorkski dijaki na sestanku z rudarji v Kentuckyju.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZDRUŽBE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno dravstvo (izven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Gleda \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za tujino \$9.00 na leto, \$4.50 na pol leta, \$2.25 na četrt leta.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Gleda \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

One glasser po doprniku. — Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stik s 110000

PROSVETA

2037-49 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Delimo v delovno, na primer (March 31, 1932), poleg valnega lista na sedem dni, da vam je v tem delovnem potisku na voljo. Ponovite jo priloženo, da se vam list na voljo.

Povest o ameriških farmarjih

Biro za ljudsko štetje ali "census bureau" je objavil precej številke glede stanja ameriških farmarjev. Te številke odkrivajo tragično sliko in so najbolj odgovor na vprašanje: "Kaj je narobe z ameriški farmarji?"

Na podlagi statističnih podatkov omenjenega biroja je kolektivna vrednost ameriških farm v desetih letih od 1920 do 1930 padla za osemnajst in pol milijarde dolarjev; tu so vsa tuda farmarska poslopja, živina in vse druge pritokline. V istem času so dolgovi farmarjev narasli za eno milijardo in sedemsto milijonov dolarjev.

Skratka: ameriški farmar je v desetih letih finančno propadel za dvajset milijard dolarjev. Ameriški narodni (federalni) dolg znaša danes približno sedemdeset milijard dolarjev. Z drugimi besedami: farmar je bil ostrizen za več kot znaša narodni dolg.

Dejansko je farmar izgubil več. Omenjena številka glede kolektivnega dolga na farmah se nanaša na leto 1928. Kasnejši številki ni — najmanjšega dvoma pa ni, da je dolg farmarjev v zadnjih treh letih narasel na veliko višjo številko. Cenzusni uradniki so ignorirali tudi farmarjeve izgube, ki so nastale zaradi padca cen njegovih pridelkov in katere so ogromne.

Slika farmarske krize je jasna.

Na eni strani pada vrednost zemlje in vrednost (cena) pridelkov, na drugi strani pa rastejo dolgovi. Tako rastejo dolgovi v zadnjih dvajsetih letih: leta 1910 je znašal kolektivni dolg na farmah \$3,320,470,000; leta 1920 je znašal \$7,857,700,000; leta 1928 je znašal \$9,468,562,000.

Tako gre stalno: vrednost imetja nazaj in dolgovi naprej. Danes dolgujejo farmarji bankirjem čez deset milijard dolarjev, za pridelke pa ne skupijo morda niti toliko, da bi plačali davke in obresti od dolga, za opremo, obleko, avto in radio jim ne ostane nič.

O yes, ameriški farmar je velik in neodvisen gospod! Nazaj na farme!

Vse to kaže, da posamezni farmar v Ameriki rapidno odhaja s površja. Edino farmarske korporacije in zadruge še uspevajo.

Kupite avto!

Na trgu so novi avtomobili. Ford ima nov model, ki je "zelo poceni". Drugi so tudi znižali cene. Po deželi gre krik: Kupite avto, ne koplite denarja!

Revež ne bo kupil avta, pa naj bo še tako poceni. Marsikdo, ki je imel avto predlanskim ali še lani, ga nima letos. Avto je odšel okrog ogla za prosperiteto. In če ima zdaj kak zaslužek, ne bo kupil avta, ker ne ve, kaj ga čaka jutri. Kljub temu gre po deželi krik: Kupite avto, ne koplite denarja!

Agentura avtne firme Cadillac-La Salle je pa pogruntala še eden vzrok, da premožni ljudje ne kupijo avta in rajši drže denar v železnem loncu. Premožni ljudje se boje, kaj bi revali in brezposelnosti ljudje reki, če bi se mimo njih vozili v novih avtih! — Zaman gre po deželi krik: Kupite avto, ne koplite denarja!

"The Cleveland Press", liberalni dnevnik — tako se sam krsti — je vzel na piko kongresnika Fisha in njegovo absurdno kampanjo za deportacijo vsega radikalnega v Ameriki. Tako le piše:

"Ako hočejo gospodje okoli Fisha pomesti z radikalizmom in Zdrženih državah, tedaj naj najprvo iznesejo iz dežele sledeče pritepane nezahvalnosti: pomanjkanje, brezposelnost, glad, trgovinska stagnacija, nizke meze, krivične davke, uničujoče carino, otroško delo, "alume", raketirstvo, posebne privilegije in sploh bedo. To so največji aginatorji radikalizma."

Zadostovala bi ena sama beseda: kapitalizem! Amerika ne bo imela miru in pravičnosti, dokler se ne iznebi kapitalizma.

Franklin D. Roosevelt, demokratiški kandidat za predsednika, se razglasa za liberalca. Zakaj? Ali zato, ker misli biti liberalen z onimi, ki bodo liberalno prispevali v njegov volilni sklad?

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vselej podpisujejo svoje polno ime in navedejo na kakšen, kar naj znači, da jamčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrasti, kratki in remišni; spisani morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo osirali.)

Milwaukee

West Allis, Wis. — "Črni oblaki se izbirajo nad našo naselbino, diktatorji nas hočejo podjarmiti ter prodati naš prijazni West Allis mestu Milwaukee. Zato naj volilec na 5. aprila izvoli stimo najzadnje koreninice socialistične stranke iz našega mesta!"

Nekako tako je pisal pred volitvami lokalni list West Allis Star v prid "nestrankarskim" kandidatom. Toda njih željam se ne bo ustreglo, socialisti ne bodo mesta prodali, ne mislijo diktirati in tudi socialistični korenin niso mogli iztebiti, ampak v treh tednih so poglale koreninice, da so iz njih izrastla že močna drevesa.

Za župana je izvoljen s. dr. M. V. Baxter z 6856 glasovi, kateri ima nad svojim tekmečem županom Millerjem 1920 glasov večine. Izmed 8 mestnih aldermanov so prodarili 3 soc. z večino glasov, dva sta pa ostala v manjšini za 14 in 16 glasov. Pravi, da je bilo povrno štetje je ter da bodo še enkrat šteli za omenjena dva soc. kandidata. Izvoljen je tudi soc. supervisor za naš okraj ter nekaj v lokalni odbor. Slovenec L. Brenkuš, kandidat za mestnega blaginjnika, je bil nekaj v manjšini, prejel je krog 4,000 glasov. On je uposlen kot godbenik in gledališčnik in je moral na delo vsak večer, tako da se ni mogel shodov redno udeleževati. Torej je to malo vzrok, da ga ljudje niso toliko videli. On je dober govornik in pošten človek in lahko upa na zmago prihodnjic.

Pred volitvami se je slišalo, da se socialistom sanja, da bi kateri prišel v mestni odbor, in te sanje so se izpolnile — imamo župana in druge. Večer pred volitvami so "nestrankarji" imeli veliko avtomobilsko parado z krog 150 avtomobilov in na vsakem avtomobilu so imeli rdečo bakljo. Ker pa je rdeča baklja simbol socializma, so toraj "nestrankarji" že na predvečer volitev slavili zmago socialistov! Kakor je West Allis iz nič dobil nekaj, tako so v Milwaukee iz nekaj dobili veliko. Imajo župana s. Honana, ki prične vsi peti termin med 16 in 20 leti službovanja. Imajo soc. blaginjnika, soc. mestnega odvetnika. Izmed 27 aldermanov je 12 socialističnih in izmed 20 okrajnih nadzornikov je 9 socialističnih. Torej jako lepo zastopstvo v mestnih in okrajnih uradih. Ako je kdo užaljen zaradi volitev, naj bo uverjen, da prihodnjic soc. stranka še več pridobi.

Zadnjih par tednov je bilo nekoliko razburjenja zaradi volitev še celo med Slovenci, zanašajo pa mislim, da si bomo zopet segli v roke ter korakali složno naprej, vsaj v društvenih razmerah.

Dne 17. aprila bo imelo društvo 104 SNPJ 10-letnico. Začetek ob 3. popoldne. Naš govornik bo Fred Vider, tajnik SNPJ in morda še kateri drugi govornik. Tudi novega župana dr. Baxterja bomo povabili, ker je rekel, da Slovencem bo vedno in povsod na razpolago, ker so mu veliko pripomogli do izvolitve. Zvečer pa bo igra itd. Pojdimo vsi gledat, pa se bomo prepričali. Val člani se udeležite veselice našega društva vsaj na vsakih 10 let enkrat.

Dne 30. aprila priredi soc. klub št. 180 na W. Allisu domačo zabavo v Kraljevi dvorani v proslavo 1. maja in v počast našim novim mestnim soc. uradnikom. Vstopnina za moške 75c in za ženske 50c. Začetek ob 8. uri zvečer. Potem bo vse prostó, kar bomo mogli nakolektati. Zatorej, rojaki pri nas ali pa v Milwaukee, kateri imajo kaj za darovati, kadar jih bo kateri kaj vprašal, naj pomagajo po svoji moči. Ako vas nobeden ne vpraša, pa želite kaj dati, pokličite mene pa rade volje vse vzamem. Naj bo živa ali mrtva stvar, igrača ali pišča. Klubove članice so že obljubile, da bodo napravile krofe in "zavitega kruha," kar se še drugega zraven priježe pa prosimo naše mesarje, da bi nam kaj pomagali. Kdor spremljevalka.

Triletna Shirley Monteith je potovala sama v letalu iz Rena, Nevada, v Newark, N. J., 2315 milj. Puncčka je bila njena edina spremljevalka.

Triletna Shirley Monteith je potovala sama v letalu iz Rena, Nevada, v Newark, N. J., 2315 milj. Puncčka je bila njena edina spremljevalka.

Tam so se še domači pridružili, tako, da nas je bilo približno 600. Blaine je 100% odstopno na stavki. Tako se je razširila po vsem Belmont okraju. Danes je 100% stavka.

Seveda, vprašanje je sedaj: ali bomo vzdržali ali omagali? Težka bo ta pot, ampak še težja je moderna sužnost, kakršna je sedaj pod kapitalističnim sistemom.

Na 17. aprila ob 10. popoldne bo v Blainu, O., konferenca klubov JSZ in Prosvetne matice. Priporočam veliko udeležbo sodrugov in somišljenikov. Ta konferenca bo velikega pomena in bo več važnih reči na dnevnem redu.

Letos bodo volitve, zato so nam, pa še bolj potrebne konference ali seje, da se jih udeležimo in povsedešno delavski pokret. — Joseph Skoff.

Obletnica zadrugaric

Waukegan, Ill. — Pred letom dni smo se organizirale žene in dekleta pod okriljem zadrugne prodajalne v Waukeganu in No. Chicago z namenom, da se poučimo o kooperativnem delu in da propagiramo to idejo tudi med mladino. Imele smo že več poučnih predavanj. Naše seje so vsak drugi četrtek v mesecu ob 8. uri zvečer v SND. Clanarina je 5c na mesec.

Vsi ste vabljani na našo obletnico, ki bo v soboto 16. aprila ob 8. zvečer v SND dvorani. Na programu so govori in debata o zadrugništvu med A. Gardnom in R. Skalo. Po debati bo prosta zabava in ples. Članice bodo postregle z brezplačnim prigrizkom. Vstopnina prosta. — Odbor.

Naše priredbe

West Park, O. — Ne vem kako bi se izrazil, da bi dal duška veselju nad uspehom in udeležbo pri koncertu dramskega odseka soc. kluba št. 28 v Newburghu. Dvorana je bila polna ljudi, ne otrok, pač pa odraslih mož in žena. Petje in druge točke so bile izvajane jako dobro, čeprav so imeli sodrugi le malo časa za priprave. To je dokaz, da se "Na Jutrovem" v resnici "dani." (Naoprotniki imajo sedaj kisle obraze.) Zavedni delavci se bomo še naprej borili za pravice delavstva. Obiskovali bomo še take shode in prireditve, ki so potrebne po naselbinah za pojačanje našega pokreta.

Ne smem pozabiti tudi to, da nam je slovensko pevsko društvo "Delavec" dramski odsek soc. kluba št. 28 v Newburghu že obljubil svojo pomoč na koncertu kluba št. 6 JSZ v West Parku na 17. aprila. Pomagali nam bodo z igro "Rudarji." Morda pride tudi "Kranjski Janec" iz starega kraja, pevcu bodo pa zapeli več različnih pesmi. Kdor je prijatelj petja, gotovo ne bo zamudil te prilike. Imeli bomo tudi govornike in druge točke, ki bodo tudi zanimive. Ima izmed teh je, da se bo poskušalo ustanoviti soc. klub za našo mladino, ali pa odsek kluba št. 6. Mladi ljudje so nam po-

— Federated Pictures.

Najnovejša moda za ameriške bogate gizdalinke.

trebni in je tudi v njih lastno korist, da se organizirajo v delavskih organizacijah, da se bodo znali bojevati proti krivicam kapitalističnega sistema, katerega se mora odpraviti.

Pridobivajmo mladino za ideje, ki so ji koristne in potrebne. — Paul Slabe.

Stavka v Ohio

Bridgeport, O. — Danes (8. apr.) je prenehala z obratom zadnja večja premogovna družba v Ohio, tako da je sedaj stavka 100 procentna. 7. aprila je priredilo 5000 premogarjev pohod na zadnji rov, ki je še obratoval v tem okraju. Bilo je 1400 avtov in godba na čelu. Dobili so odgovor, da drugi dan se obrat ustavi. Seveda se je drugi dan zopet vršil pohod, kajti premogarji ne verjamejo vsem besedam. Drugi dan jih je šlo tja zopet 3,000 z 1100 avti in troki. V družbi Joseph Skoffa sem se udeležil pohoda. Vzelo je 40 minut, predno smo vsi prišli čez mesto Cadiz, tako dolga karavana je bila, in zopet godba z njimi. Bila bi pa še večja, ampak je dež padal in jih dosti zadržal.

Na shodu, ki se je obdržal tam, je bilo poročano, da je še polovica stopila v unijo in drugo polovico bodo dobili popoldne. Obljubil je premogarji, ako ne bodo besede držali, da jih v kratkem zopet obiščejo. Vršilo se je vse v najlepšem redu, vendar smo pa imeli polno deputijev in nekaj narodne garde vedno za petami, ampak poveljnik narodne garde je bil gentleman. On je šel s premogarskimi zastopniki do jame, ki odkriva premog s parnimi lopatami in dobili so zagotovila, da so zadovoljni prenehati obrat ali karkoli masa, oziroma stavkarji zahtevajo. Imeli so potem sestanek ravno isti dan zvečer. Potek mi ni znan.

Navdušenje je veliko. Vsek premogar se mora strinjati z govorom Adolf Pacifica, ki je govoril isti dan, ko se je vršil pohod na Duncanwoods. Med besedami, ki jih izrekel, so ti, da do zdaj smo bili razdeljeni v več grup, več unij in nikamor prišli. To kaže, da se moramo strniti v eno grupo, če hočemo kaj doseči, ne poslušati kaj poreče kdo čez uradnike ali unijo. Ako bomo v eni fronti in ako dobimo unijo, kar gotovo bomo, če bomo tako združeni kot se vidi po 1. aprilu, potem ko pridejo volitve pa si moramo izvoliti moč, v katere imamo zaupanje. In to je resnica; ki jo mora vsak priznati. NMU je izginila od tod in kdor ji še verjame, se ne upa javno (Dajle na 3. strani.)

Moški in ženske

Uganka številčnega razmerja med spoloma

Ako dobro zmešamo 5 kg zelenega in 5 kg rumenega graha ter ga potem zajemamo s posodo, ki drži 200 grahov, trideset, štiridesetkrat in vsakokrat obe vrsti graha preštejemo, se sicer prepričamo, da je število zelenih in rumenih grahov v posameznih slučajih lahko precej različno; toda po mnogih poskusih vidimo, da se te razlike izenačijo in da dobimo povprečno število 100 zelenih in 100 rumenih grahov.

Taka bi morala biti tudi razdelitev dečkov in deklic, če bi tudi tukaj veljal zakon slučajja. Toda že skoraj pred 300 leti je ugotovil angleški trgovec Graunt in 70 let za njim, neodvisno od njega, Nemec Suessmilch, da se rodi 106 dečkov pri 100 deklicah, kar znanost zaradi točnosti danes izraža z razmerjem 1060:1000. To razmerje je prav presenetljivo stalno. V Nemčiji so n. pr. ugotovili, da se je od 1873 do 1912 rodilo vsako leto pri 1000 deklicah 1050 do 1060 dečkov; večjih razlik niso našli.

Mnogo učenjakov in strokovnjakov, pa tudi drugih ljudi, si je že belilo glave s tem, odkod to razmerje in zakaj. Na milijone rojstev so prešteli po rojstnih knjigah vseh zemlja, v mestih in po deželi. Pa se niso zadovoljili le s štetjem, ampak so števila uredili po vseh možgih vidikih, da bi našli kaka stalna pravila. Uredili so jih po letih, petletjih, desetletjih, da bi videli, ali se ne spreminjajo, ali se morda ne vrstijo v določenem ritmu; uredili so jih nadalje po mestih in vaseh, a v mestih zopet po industrijah; roditelje so vprašali po njihovi absolutni starosti, pa tudi po razmerju njihove starosti, po poklicu očetov, po veri, po dohodkih, po številu otrok. Upoštevali so tudi letne čase, vremenske karte, vojno in mir; da, tudi žitnih cen niso pustili v nemar, niti borznih tečajev in luninih sprememb. Končno je poskušal neki raziskovalec za časa vojne razjasniti skrivnost s tem, da je proučeval čas dopustov in določal — po navedbi — dan koncepcije. Raziskovalci so domnevali, da se dajo dognati različne nepravilnosti, da je n. pr. število dečkov večje v agrarnih državah, na deželi, v družinah z mnogimi otroki, pri mladih materah, ob suši, po vojnah itd. V resnici je pa treba te podatke sprejeti zelo previdno, če tudi stoji lepo urejeni v strnjanih vrstah kot prava številčna vojska, strašna po svoji vnajstosti kakor logaritmične tablice, pod vodstvom svojih zmagovitih generalov, mogočnih statistikov. In čeprav je stalo raziskovanje ogromno časa in dela, nekateri števili in statistik, moramo vendar priznati, da si nismo še danes prav nič bolj na jasnem, kje je vzrok tega razmerja med spoli in kakšen pomen ima.

Toda morda smo vendar v zadnjih letih našli pravo pot. Do sedaj smo kakor hipnotizirani omejevali vsa razmišljanja na trenutek človekovega rojstva, zdaj smo jih pa razširili in proučujemo celotno življenje človeka, saj je njegovo rojstvo le ena vmesna postaja na poti njegovega življenja, ko izstopi iz topliga materinega telesa v mrzli zunanji svet. Dan rojstva je važen le zaradi tega, ker je tega dne človek postal samostojen državljani, pravna oseba; pri razmišljanju našega vprašanja ni pa prav nič važen.

Ves problem dobri popolnoma drugo vsebino, če ga zasledujemo do tja, kjer se res določuje spol. Spol se pa določi v onem trenutku, ko se očetova semenska nitka združi z materino jajčno stanico. Takih semenskih nitk sta dve vrsti, ena določa moški, druga ženski spol. Prva se razlikuje od druge po tem, da ima 1/12 manj jedrovega barvila in da vsebuje mesto 12 le 11 jedrovih palčic. Prva je torej lažja, gibljivejša kakor druga. Ker so torej deške semenske nitke lažje in imajo za dolgo tekmovalno pot do materinega jajčeca veliko prednost, se zaplodijo več dečkov kakor deklic, mnogo več, kakor znaša presežek pri rojstvu. Toda moški zarodek je ženskemu telesu matere po spolu tuji, da celo sovražni, ne ugnezditi se tako zadovoljno in ne najde v materinem telesu tako ugodnih življenjskih pogojev kakor ženski. Tako odmrje v materinem telesu nerazmerno več moških zarodov kakor ženskih, bržkone mnogo več, kakor sploh vemo. Celotno pri številu preštetih splavov je razmerje med dečki in deklicami še približno 1560:1000! Zaradi se, da navedemo sicer povsem zaokroženo, neobvezno število, približno dvakrat toliko dečkov kakor deklic. Ker pa moška plazma v materinem telesu ne najde ugodnih tal, pade v prvih tednih presežek na deklich zelo naglo, pozneje nekoliko počasneje. Dečki imajo v splošnem in med nočnostjo i po njej manj življenjske moči kakor deklice, ker so pogoji njihovega življenja v materinem telesu mnogo neugodnejši; manj prenesejo, laglje odmro in so tudi pri rojstvu manj odporni. Razmerje med spoloma, ki ga na dan zaploditve lahko izrazimo s številkami 1750:1000, pade do rojstva na 1060:1000.

Tudi po rojstvu umre več dečkov kot deklic, tako da se na koncu prvega leta presežek zmanjša na 1030, po desetih letih na 1010. In sedaj so dečki slabši že izločeni, pa bi mogli misliti, da bo ostalo razmerje neizpremenjeno. Toda sedaj stopijo na mesto bioloških kulturni vplivi. Moškim preti v vseh starostnih dobah več nevarnosti kakor ženskam, torej pada število moških vedno bolj. Med 16. in 18. letom starosti doseže število žensk in odlej se začne nja jeziček na tehnični pomikati po nasprotni strani nizdol. Iz številčnega presežka moških v prvi polovici življenjske dobe se razvije presežek ženskega spola v drugi polovici. Vse je dečkov kot deklic, toda manj mož kot žena.

(Koniec prihodnjic.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 22. marca 1932.

Akademik pod vlakom

Dne 17. marca zvečer je neki vlak povozil blizu Kranja akademika Jožeta Tajnika, starega 24 let in rodem iz Kranja. Ko se je zvečer v temi napotil nadzornik proge Bakovnik ob tira proti kranjski postaji, je našel najprej en čevlji in galošo. Mišlil je, da je komu padlo iz vagona, pobral je in se napotil dalje. Nenadoma se spotalne ob neki predmet. Ko je posvetil s svetilko, je opazil na tleh pred seboj truplo, ki je bilo vse razmrčeno. Obvestil je uradnika na postaji. Komisija je ugotovila, da je sel Tajnik ob progi, da ga je zgrabila lokomotiva nekega vlaka, ga vlekla s seboj kakih 50 metrov ter nato pustila med tirom. Truplo je bilo tako razbita, da so šele po legitimaciji lahko ugotovili identiteto. Tajnik je bil star šele 24 let, bil v akademskih krogih znan kot odbornik in predsednik Triglava; študiral je za gradbenega inženirja.

Jugoslovanska država kot podjetnik

Država ima več svojih rudnikov v Bosni, Srbiji in dva tudi v Sloveniji. Ministrstvo za rudarstvo je razveljavilo kolektivno pogodbo z državnimi rudarji ter izdalo novo pogodbo, s katero se plače rudarjem v državnih rudnikih s 1. aprilom znižujejo za več odstotkov. Med zastopniki teh rudnikov in rudarsko strokovno organizacijo so se vršila pogajanja že januarja, a so bila brez uspeha, ker je država hotela znižati plače za 21%, čemur pa so se rudarji uprli. Zdaj je država kratko malo pogodbo odpovedala, da lahko počne z rudarji kot se ji poljubi.

Zastopniki državnih rudnikov menijo, da se rudarji tudi z znižanimi plačami še lahko preživljajo. Tajnik Zvezne rudarjev s. Arh pa je znal podatke o življenju rudarjev v obeh državnih rudnikih v Sloveniji. Ti podatki kažejo, kako živijo rudarji, ki jim država reže kruh.

Kako živijo v Velenju? V tem rudniku je zaposlenih 459 rudarjev, in sicer 117 samcev in 342 oženjenih, ki morajo preživljati 342 žen in 808 otrok. Skupaj torej 1609 oseb. Povprečna temeljna plača znaša 33 Din dnevno; povprečna akordna plača pa 38 Din. Ti rudarji so poleg tega med izgubljeni v preteklem letu na zaslužku 1 milijon Din zaradi praznovanja štihtov. Njih dolg za živila je znašal konec leta 473 tisoč dinarjev. Zdravniško je ugotovljeno, da je to delavstvo zaradi pičle hrane neopredno in bolešno. Žene boleha za pogostimi splavi zaradi težkega dela na polju. Otroci so bledi in nerazviti, ker nimajo dovolj hrane. Obledela otrok v higienskem pogledu ne ustreza.

In kako je v Zabukovci? Tu je zaposlenih 399 delavcev, od teh je 179 samcev in 220 oženjenih, ki preživljajo 215 žena in 589 otrok. Skupaj 1194 oseb. Povprečna temeljna meza znaša 30 Din, akordna pa 37,50 Din. Delavstvo boleha za revmo, jetiko, 30% žen in otrok boleha na dihalnih organih, črevesnih katarih in tuberkulozi, od tega 25 odst. otrok zaradi slabe in prepičle hrane. Njih obleke so sešite iz cunj.

Tak je približen položaj rudarjev tudi v ostalih državnih rudnikih, ki zaposlujejo skupno krog 13.000 rudarjev s 37.000 družinskimi člani.

Vzemimo zdaj konkreten primer: rudar s 5-člansko družino (a mnogi imajo večje družine) dela na mesec 18 šhtov in zasluži 594 Din, če računamo dnevno mezo na 33 Din. Od tega zaslužka mu odbijejo za zavarovanje, davok, brezposelnostni fond itd. skupno 103 Din. Dobi izplačanih na mesec 491 Din. To se pravi, da ima za vsak dan v mesecu 16,37 Din dohodkov. Na enega družinskega člana pride torej 2,73 Din. Za hrano in obleko.

In država pravi, da živijo rudarji s tako plačo tako slabo, da jih lahko 21% še odtegne od plače?

Proslave diktatorja

Poljsko republiko vlada diktator maršal Józef Piłsudski. Vneti katoličani praznujejo vsako leto svoj god, in tako ga praznuje tudi Piłsudski. In dan svo-

jega godu je razglasil za narodni praznik poljski. Poljska republika mora s sijajem in pompom slaviti god svojega diktatorja, ki vlada z ostrogami, ječami in nasiljem.

Ta god diktatorja Piłsudskega so proslavljali tudi v Jugoslaviji. V Ljubljani je priredilo Društvo prijateljev Poljske predavanje o Piłsudskem in o Poljski.

O cenzuri in njeni odpravi

Ze nekajkrat je skupina poslancev interpellirala zaradi pretrge cenzure, češ, da je njen pritisk tako oster, da že ni več "zdravo". Da bi bilo priporočljivo, omiliti jo vsaj nekoliko. V proračunski debati v senatu je večeraj govoril notranji minister dr. Srškić. Zagovarjal je svoj proračun. Senator Banjanin je v svojem govoru dejal, da se cenzura izvaja pretrgo in da nova ustava jamči svobodo izražanja misli z živo, pisano in natisnjeno besedo, v praksi pa da se vsaka svobodna beseda zatira. Ne zahteva pa popolne odprave cenzure, marveč le delno. Odgovoril mu je minister dr. Srškić. Dejal je: zakon o tisku, ki ga je izdala Živkovičeva vlada, ni naperjena zoper državotvorni tisk, marveč le proti protidržavnemu tisku. (Protidržavno pomeni: protirepublišk.) A cenzura je zadržala tudi tisk, na katerega se lahko zanašamo, da je z nami. Vlada pa bo izdala smernice cenzorjem, da postopajo bolj z "dobronamernim" tiskom. Za državotvorni tisk se bo cenzura omilila, za druge liste ne. Oblebil pa je, da bo odpravil cenzuro, kakor hitro izgneje vzroki, ki so dovedli do sedanjega režima. Čakajmo torej!

Mrtvi se je oglasil

Sušnikov Janez iz Krivčevega pri Gozdu nad Kamnikom je odšel leta 1915 v vojno, šel na galitsko fronto in se ni več javil. Niti s fronte se ni oglašil. Prešla so vojna leta, prešlo je 12 povojnih let — o Janezu ni bilo glasu. Zato je sodišče pred dvema letoma proglasilo Janeza Sušnika za mrtvega, domači so plačali mako in župnik je bral mako za mir in pokoj mrtvečeve duše.

Dne 13. marca pa so domači nenadoma prejeli iz Rusije pismo, ki ga je napisal Janez. Pismo je pisano v ruščini. Piše, da je živ in zdrav, da je zaposlen, da se je oženil in da bi rad prišel nazaj v Avstrijo. Kakor je čudno slišati, Sušnik še vedno misli, da je Kranjska in Avstrija in ne ve nič o Jugoslaviji. Tudi naslovil je pismo na "avstrijsko državo". Pisal je po dokumente, da bi lahko prišel domov. Doma so bili seveda veseli, da jim je ostal fant živ kljub vojni, krvoločnim boljše-vikom in črnim mašam.

Umrli so

V Ljubljani Janez Zorc, trgovčeva žena Vera Dergane na porodu, v Radečah trgovka in posestnica Franciška Hallerjeva, v Dolenji Podgori pri Črnomlju Lucija Mavrinova na porodu, v Poljčanah je umrl 66-letni posestnik Andrej Petrovič, v Zupzah pri Ljubljani 75-letna Ivanka Silič roj. Breščak, v Ljub-

Ti ljudje ne poznajo krize. Angleški ekonom Josiah Stamp in njegova žena sta spremila svojega sina v Ameriko, ki se je prišel sem ženiti.

ljanski bolnici Marija Pleveljeva, v Ljubljani 21-letna Pepca Westermayerjeva, v Kranju 82-letni Lovro Grohan, v Limbušu pri Mariboru 74-letni veleposestnik Blaž Urbas, na Stražišču pri Prevaljah Bromanova, pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju 30-letna Neža Murko, v Novem mestu je umrl skladatelj in organist Ignacij Hladnik.

Umor očeta na sodni razpravi

Celjski veliki sodni senat je imel zadnje dni proces proti 32-letnemu rudarju Antonu Zagarju in njegovi materi Ani iz Zdo, ki sta bila obtožena, da sta preračunano in na okruten način ubila očeta oz. moža. Ubiti Zagar se je pred 35 leti oženil z obtoženko Ano, a je kmalu začel družino zanemarjati. Udajal se je pijančevanju, zapravljal denar z drugimi in za druge po gostilnah, za domače pa se ni brigal mnogo. Ko mu je žena rodila dva otroka, hčerko Marijo in sina Antona, je oče nadaljeval s svojim nepremišljenim življenjem in kot divji pretepalka. Marija je zaradi tega zblaznela, Janeza pa je oče nekoč tako pretelkel, da je pohabljen. Ko je sin dorasel in spoznal, kako živi oče in kako zaradi njega vsi trije, je bil pripravljen na pretrp. Tudi žena se je prepirala z možem in vselej bila na sinovi strani. V aredu 3. februarja letos pa je prišlo do usodnega prepira in dejanskega spopada. Oče se je vrnil pijan domov, sin mu je očital, oče je planil na sina in začel se je med njima pretep. Sin je pograbil poleno ter udaril večkrat očeta po glavi. Ko je hotel nato ven, ga je zgrabil oče in potegnil nazaj. Sin je spet začel tolči po njem s polenom. Oče je vrgel sina na posteljo ter ga pretelkal zadošiti. Mati, ki je sprva zbežala ven in se je zdaj vrnila, je rešila sina izpod očetovih rok, nakar je sin ves pobesnel ("kot bi tje bil obsešel sam hudič") s stolom mikastil očeta, nazadnje še z nekim loncem. Tudi neko steklenico je razbil na njegovi glavi. Oče je po noči poškodbam podlegel. Zdravniki so ugotovili, da je dobil krog 50 udarcev po glavi. Državni pravdnik je obtožil sina in mater, da sta premišljeno in okrutno ubila očeta, in zahteval najstrožjo kazen.

Zagovorniki so orisali in podčrtavali milice, ki je moral roditi "zločin", dokazovali so, da dejanje ni bilo premišljeno niti okrutno. Soditi je le prekoračen silobran. Sodišče pa je razsodilo tako, da se je javnost razsodbi čudila: Sina Antona Zagarja za do smrtno ječo, mater Ano pa na 12 let težke ječe. Zagovorniki so vložili priziv.

Zastrupljenje z alkoholom

Posestnika Janez Meznarič iz Bukovcev in Andrej Habjančič iz Vapoče (v ptujski okolici) sta se napotila v Gradišče v Haložah, kjer ima Meznarič svojo vinsko klet. Popivala sta pri znancih in pila še v Meznaričevi kleti, da sta se pozno večer popolnoma pijana vračala proti domu. Habjančič je spotoma popil še pol litra žganja. Meznarič ga je s težavo spravil do Drave. Čez nista mogla, kar v snegu sta prenočila. Zjutraj pa Habjančič ni maral z Meznaričem čez Dravo in dejal, naj pride žena ponj. Ko je prišla žena z dvema sosedoma ponj, so ga našli mrtvega. Umrl je za zastrupljenjem po alkoholom.

Problemi priseljencev

Starši državljani izven kvote

Vprašanje: Ali je res, da smejo starši ameriških državljanov prihajati izven kvote?

Odgovor: Ne, zakon dovoljuje le prednost v kvoti za starše ameriških državljanov. Pač pa se nahaja pred kongresom zakonski predlog, po katerem bi oče ali mati ameriškega državljanja v starosti čez 60 let smela priti izven kvote.

Naturalizacijske priče za druge države

Vprašanje: V zadnjih petih letih sem živel tri leta v New Yorku, eno leto v Pennsylvaniji in eno leto v Ohlu. Rekli so mi, da moram dobiti zaprisežene izjave pri v vsaki državi, kjer sem bil. Kako naj jih doblim?

Odgovor: Prosilec za naturalizacijo mora imeti s seboj dve priči, ki sta v stanu izjaviti, da ga zadnjih pet let osebno poznata vas čes, odkar stanuje v onem countyju, kjer je zaprosil za naturalizacijo.

Ako prosilec ni stanoval v istem countyju, kjer je vložil prošnjo, vseh predhodnih pet let, se mora njegovo bivanje v Združenih državah tokom ostanke petletne dobe dokazati z zapriseženimi izjavami dveh prič v vsakem kraju, kjer je stanoval.

Ni treba, da se brigade za te izjave. Vse kar je potrebno, je, da naturalizacijskemu izpraševalcu poveste imena priči in naturalizacijski urad poskrbi, da dobi te izjave. Seveda je umestno, da naznanite tem pričam, da bodo pozvane v to svrhu.

Državljanstvo poročenih žen

Vprašanje: Postal sem ameriški državljan 1. 1921. Moja žena je tedaj živela v starem kraju, al potem se je priselila v Združene države. Ali je ona ameriška državljanica?

Odgovor: Pred 22. sept. 1922, ako se je ženska poročila z ameriškim državljanom ali ako je on postal ameriški državljan, je tudi ona avtomatično postala ameriška državljanica. Vaša žena torej, dasi je tedaj živela v starem kraju, je postala in je še vedno ameriška državljanica. Od 22. septembra 1922 ni državljanstvo žene več odvisno od njenega moža.

Državljanstvo je pogoj za starostno pokojnino

Vprašanje: Rad bi pomagal starcu v New Yorku, ki je čez 60 let star in nesposoben za delo. Ni ameriški državljan, al živi v New Yorku že več kot 20 let. Ali bi bilo mogoče dobiti zanj starostno pokojnino?

Odgovor: Nedržavljan nima pravice do starostne pokojnine po zakonu države New York. Zraven tega mora prosilec biti najmanj 70 let star. Od sedemnajstletice državljan, ki se uvede starostno pokojnino, le ona država, namreč Delaware, ne dela nikake razlike med državljanom in nedržavljanom.

Stanje imigracije

Vprašanje: Sem ameriški državljan in bi rad dobil iz Evrope brata, ki je 24 let star in neporočen. Kaka je situacija?

Odgovor: Vaš brat ne uživa nikake prednosti in bi moral priti kot navaden priseljenec. Se ob normalnih razmerah ne bi mogel dobiti priseljeniške vize kot po dolgem čakanju. Sedaj pa je to sploh nemogoče. Naj zadostuje le to, da so konzuli v mesecu ja-

Ker se newyorčkim gangsterjem ni posrečilo vrniti ukradenega otroka Lindberghu, se je Lindbergh obrnil na episkopalnega župnika Peacocka, da mu pomaga. Peacock je eden od treh moških, ki pravijo, da so prišli v dotiko s tatovi otroka.

nuarju 1932 izdali le 6% vae kvote.

Narodno bogastvo in narodni dohodek

Vprašanje: Še v teh časih ališimo, da so Združene države najbogatejša zemlja na svetu. Koliko praznopravn znaša njihovo narodno bogastvo in koliko znaša narodni dohodek?

Odgovor: V številni vrednosti zemljišč, stavb, opreme, industrijskih podjetij, železnic in osebnega bogastva, se narodno bogastvo Združenih držav iz 1. 1930 cenil (po cenitvi National Industrial Conference Boarda) na 329,7 milijard dolarjev in letni dohodek na 71 milijard. To znači 8,9% manj narodnega bogastva in 18,4% manj dohodka kot v prejšnjem letu.

Kar se tiče drugih dežel, se bogastvo Anglije cenil za isto leto na 180 milijard dolarjev, Nemčije (l. 1929) na 70, Francije (l. 1925) na 60, Canade (leta 1927) na 25, Japonske na 51 in evropske Rusije (1924) na 50 milijard dolarjev.

Plačal mezo s slabim čekom

Vprašanje: Delal sem v državi New Yorku za nekega kontraktorja, ki mi je namesto plače dal ček. Banka pa je povrnila ček, češ, da ni zadosti denarja v banki. Kaj naj storim?

Odgovor: Najprej je proti zakonu plačevati s čeki, razun po posebnem dovoljenju s strani državnega Labor Departmenta. Ako pa še ček ni bil dober, smete iti na sodnijo (Magistrate court) in vložiti pritožbo, ako je bil ček datiran onega dne, ko ste ga dobili. Kazen je jako stroga, da bo gospodar storil vse, da poravnava. Ako pa je bil ček datiran vnaprej, vam je odprta le civilna pot. Smete ali vložiti tožbo na Municipal court, ali pa vložiti pritožbo na State Labor Department.

PLIS.

GLASOVI IZ NASELBIN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

povedati, ker bi mu slabo predla, kot je nekaterim. Prej je bilo vse NMU. Kje je sedaj, ko so že trikrat plače vzeli po 1. maju 1931? Pa pravijo, da zdaj "ni časa za stavko". Saj itak premogar nič ne zaslužijo.

Stavka se širi tudi čez reko Ohio v W. Va. In bi bila bolj uspešna, ampak ohijski premogarji ne morejo v grupah obiskati rogov čez reko. So že napravili par poskusov, pa prvič so bili s pilinskimi bombami nazaj pogonani. Sedaj so pa vsi mestovi zastraženi po državnih konstantah, deputirani in na vem kaj še vse je oboroženo. Ampak jih bodo vseno ven dobili. Manj ahodi se vrše dnevno in so že za par tednov v naprej napovedani, več rogov se je pa že tudi odzvalo stavki.

Na pchodu sem se seznanil s enim NMU zaupnikom. Povedal mi je, da je bil za odposlanca v vseh važnih zadevah pri NMU, hodil vedno v Pittsburgh, New York in ne vem kam še. Rekel je, da se je pridružil UMWA in ako bo stavka dobljena, da bo "ronal" za distriktnega odbornika. Nič ne rečem, samo to, da je koritar. Ker vem iz katere naselbine je, ne pa njegovega imena, bom skušal malo več poizvedeti. Je vse dobro in premogarji morajo dobiti radikalne odbornike, ampak poštno.

Glavna zahteva premogarjev je sedaj: pripoznanje UMWA in da bodo vse kompanije plačevale enako mezo. Publika je v več-

ni z njimi in tudi oblasti, posebno v Belmont okraju so prilično na njih strani. Kako jim vsi želimo zmage! Delal sem v rovih do 13. marca 1927, skupaj 17 let. Vem kaj je bilo ali kako je sedaj. Če kdo potrebuje simpatije, jo premogarji.

Tukajšnji, soc. klub št. 11 in njegov pevski odsek prireditel gro "Prvi ples" na 30. apr. Na program bodo pevske točke. Nastopile bodo dekleta, bodo deklamacije in govor kakor tudi muzikalne točke mladine. Program bo zelo bogat. Godba bo domača. Ker je stavka in depresija, je bilo sklenjeno, da vstopnina bo samo 25c za moške in 25c za ženske. To je, da se pokrijejo stroški. To bo tudi praznovanje 1. maja. Zato rojaki od blizu in daleč, posetite to prireditel! Klub je na vaši strani in bo gledal, da se bo tudi kaj za stavkarje napravilo, ako se stavka povleče. Napravimo večer 30. aprila, večer zavednih brataških delavcev, ki so voljni roka v roki delati za korist uboge zatirane delavske pare. Članstvo bo gledalo, da bo vam čimboljše postreglo. Program jamči, da boste vsi zadovoljni. — Joseph Snoy.

Vabilo na sejo

Cleveland, O. — Učljudo vabim vse člane društva "Vipavski raj" št. 312 SNPJ, da se gotovo udeležijo prihodnje društvene seje, ki se vrši dne 15. aprila v navadnih prostorih. Prečitali se bodo 3-mesečni računi in na razpravi je tudi inicijativa društva 393, zato opominjam vse člane, da izrazijo svoje mnenje sedaj, kaj mislijo o tem predlogu. Na prošnji seji je bilo tudi sklenjeno, da se nadaljuje z debato, katero se je valed pozne ure prekinilo na februarški seji.

H. Stanich, tajnik.

RAZNE VESTI

Padeč imigracije

Washington, D. C. — Številke, ki jih je objavil imigracijski biro, pokazujejo, da je naseljevanje v Združene države povprečno padlo za 88% v mesecu marcu v primeri s istimi meseci v zadnjih sedmih letih. V tem mesecu je dospelo v Združene države le 1.984 oseb.

Ta padeč se v glavnem pripisuje restrikcijam, ki jih izdaja državni departament. Ta departament je obvestil vse konzule v inozemstvu, naj ne izdajajo vizumov osebam, katere bi lahko postale breme javni dobrodelnosti, ko bi prišle v Združene države. Skoro izključno je, da bi inozemski delavec, ki bi se rad naselil v Ameriki, preprical konzula, da ne bo postal javno breme, ko pride v Združene države.

Belgija izboljšuje socialno zakonodajo

Brusel. — Belgijska vlada je sprejela gladen sistem družinskih doklad kot ga je lansko leto uzakonila Francija. Te doklade se nanašajo otroke. Družina prejme mesečno za enega otroka pod 14. letom starosti 42c, 97c za dva otroke, 82,09 za tri otroke, 84,03 za štiri in 82,78 več za vsakega nadaljnjega otroka.

Ta lestvica pokazuje nekakšno premijo na velike družine. V sklad družinskih doklad prispeva tovarnarji 81,63 na dan od delavca in 83c od delavke.

Najzanesljivejša dnevna delavske vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsak dan?

Pomladansko pismo iz Ljubljane

24. marca 1932.

Večkrat smo že mislili, zdaj pride jug in prinese pomlad, pa smo se vaelej zmotili. Zelo zmotili. Zakaj prišel je nov sneg in nam prinesel mras, kakršnega vao zimo nismo poznali. Se pred tednom dni je bilo vse belo in nikjer ni bilo solnce, še pred tednom dni so brezposelni kidali sneg po ulicah ter ga odvažali v Ljubljano, potem pa je kar nenadoma prišel dež in topla jugovina je zapihala. Od streh je teklo, sneg je izginjal, drsališče je zaprlo svoja vrata, nebo se je posušilo in z jaanega je našlo solnce. Nekaj dni je tega vremena, pa so mestne ulice še suhe in čez dan je solnce kar toplo, meščani spet hodijo s odpetimi suknjami in vse kaže, da jih utegnejo kmalu odlošiti, kidalec snega so spet brezposelni, policija jih je polovila in vtaknila v zapore, da jih izšene. Res, naglo gre to, prišla je čez noč in v enem tednu utegnemo imeti isto pravo pomlad. Saj so danes — verjemite ali ne verjemite — že škropili ulice, kar vzdigujejo avtomobili mnogo prahu.

Zimo smo torej pretočili. Dolgo je ni bilo in smo že mislili, da bomo pocieni odpravili mras in zimo, pa se je h koncu prirotila in imeli smo nekaj časa mras, da se nam je nabiralo lve po sobah in da so pokala drevesa v sadovnjakih in gozdovih. Zdaj pa arak diši in diši po pomladi, ki o njenem prihodu zdaj ne dvomi mo več.

V zraku je še in v solnce je, ki se vaak dan razlize po naši zemlji. Le po travnikih in sadovnjakih je še ni. Nikjer ni nobenega sadnega drevesa še razcvetenega, nikjer ni še oselene trate s tisto polno zeleno barvo, ki jo smore le pomladna rast. Po tratah se ležijo lise snega, in ptičji svati in mladenčje skakejo in prepeva jo se po golih drevesih. Še kak mesec bo prešel, da bo tako, kot mora biti spomladi.

Clovek bo odprl okna na stesaj, odmaknil bo zastore, da bi prišlo čim več pomladnega sraka vno, čim več solnce in da bo skoroda verjel, da je njegova soba nekje zunaj na trati, da ni tana in da je dobro biti v njej.

Ker v resnici ni dobro in prav, da tiel clovek le v sobi. Ven bi moral, clovek bi na ulico, kjer se blijejo ljudje za nekoliko več solnce in za nekoliko več sraka na tej zemlji, za nekoliko več pomladi.

Dovolj je premazoval barjar v svoji lesen litaraki na bari, dovolj se je dušil preprosti meščan v prahu svojega bortege pohištva na obroke, je seševal uradnik številke vsot, ki od njih nikdar zanj nič ne kane, dovolj je bilo tega. Čas bo, da zberete svoje moči in da planete iz bajt in sob na ulico, da tvegate vse za malo več solnce.

In koga boste našli na cesti? Našli boste tisoč in tisoč brezposelnih delavcev, ki vam nudijo roko, da iz bede in zaradi spoznanja planete po cestah in da zavzamete vse, kar morate zavzeti. Glejte, ceste so postale pomladanske, z veseljem bodo prenašale vaše korake, če pojdete v boj nanje za to, da priborite vsakemu delavnemu cloveku dovolj prostora na tej zemlji, ki nam bo s pomladjo ozelenela in ki čaka. Zavzemite jo, da bo solnce še lepše sijalo! M. K.

